

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
INOVACIJŲ SKATINIMO FONDO ĮSTATYMO PROJEKTO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS TECHNOLOGIJŲ IR INOVACIJŲ ĮSTATYMO
NR. XIII-1414 8, 14, 18, 21 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys:

1. Inovacijų skatinimo fondo (toliau – Fondas) sukūrimas, parengiant Inovacijų skatinimo fondo įstatymą (toliau – ISFI), yra numatytas Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatyme (toliau – TIĮ).

TIĮ 25 straipsnyje nustatyta, kad Vyriausybė iki 2020 m. kovo 1 d. Lietuvos Respublikos Seimui pateikia Lietuvos Respublikos inovacijų skatinimo fondo įstatymo projektą (toliau – Projektas).

Projekto priėmimu taip pat įgyvendinama Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 4.1.3 darbo „Motyvacinės sistemos įmonėms investuoti į MTEP¹ sukūrimas“ 2 dalies „Viešųjų lėšų reinvestavimo MTI² srityje tvarkos nustatymas ir taikymas“ užduotis.

Viešųjų lėšų reinvestavimo mokslo, technologijų ir inovacijų srityse tvarkos nustatymas, parengiant Projektą, taip pat padeda įgyvendinti valstybės vykdomos inovacijų reformos projekto „Inovacijų sistemos sąrangos pertvarka bei įrodymais grįsto inovacijų strategijos valdymo modelio kūrimas / diegimas“ gairę „Nustatyta viešųjų lėšų reinvestavimo technologijų ir inovacijų srityje tvarka, parengiant Inovacijų skatinimo fondo (ISFI) įstatymą“.

Įstatymu reglamentuoti skatinamąjį finansavimą mokslo, technologijų ir inovacijų srityse iš tiesų yra svarbu, nes šių sričių plėtra valstybės raidai, konkurencingumui ir kartu visuomenės gerovei yra labai reikšminga. Mokslo, technologijų ir inovacijų sritys yra priskiriamos prie Nacionalinės pažangos plano 2021–2030 m. projekte nustatomų horizontalių prioritetų.

Įgyvendinant Seimo nutarimą dėl Lietuvos mokslo ir inovacijų politikos kaitos gairių patvirtinimo (Seimas, 2016³) ir Seimo rezoliuciją dėl Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo (Seimas, 2018⁴), į inovacijų politiką turi būti įtrauktos visos valstybės politikos kryptys, inovacijos turi būti kuriamos ir diegiamos, taip pat ir skatinamos, kaip horizontalusis valstybės strateginių tikslų įgyvendinimo prioritetasis.

2. ISFI siekiama sudaryti ilgalaikes prielaidas TIĮ 18 straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų (toliau – subjektų) mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) veiklų bei jų plėtros efektyviam skatinamajam finansavimui užtikrinti, siekiant spręsti valstybei aktualią nepakankamų, netolygių srautų, netvarių, neoptimalių, neefektyvių ir labai priklausomų nuo Europos Sąjungos (toliau – ES) fondų lėšų, investicijų į MTEP veiklą ir inovacijų plėtrą problemą, skiriant santykinai didesnę viešąjį finansavimą efektyvesnėms už neatlygintinas subsidijas skatinamosioms

---

¹ MTEP – moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra.

² MTI – mokslas, technologijos ir inovacijos.

³ 2016 m. rugsėjo 27 d. Nr. XII-2654, žr. p.14

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ee181db0861211e6a0f68fd135e6f40c?jfwid=q8i88ls5l>.

⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5c4c5840cb8b11e8a82fc67610e51066?jfwid=-35aaxip3i>.

finansinėms priemonėms⁵ (rizikos kapitalo investicijos į įmonių kapitalą, paskolos, garantijos ir kt., toliau – ir SFP) įgyvendinti, taip pat Fonde telkiant visų asignavimų valdytojų lėšas, skirtas subjektų MTEPI veiklai SFP bei dotacijomis ir (ar) subsidijomis, kurios prisideda prie skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo, skatinti.

2.1. MTEP veiklos finansavimo ir investicijų į technologijų ir inovacijų plėtrą nepakankamumas.

Europos Komisijos 2019 m. semestro Lietuvai skirtoje ataskaitoje pažymima, kad „investicijos į MTEP nesiekia ES vidurkio ir vis dar labai priklauso nuo ESI fondų. 2017 m. visos MTEP investicijos sudarė tik 0,9 % BVP, palyginti su 2,1 % ES vidurkiu, ir gerokai atsiliko nuo 2020 m. pasiektino 1,9 % tikslo. Didžiąją MTEP investicijų dalį, 0,6 % BVP, sudarė viešosios investicijos, daugiausia finansuojamos iš ES lėšų. Privačiosios MTEP investicijos pasiekė tik 0,3 % BVP, tai yra penktadalis ES vidurkio ir vienas iš mažiausių privačiųjų investicijų ES lygio rodiklių.“⁶ Pagal išlaidų MTEP veikloms verslo sektoriuje BVP dalį tarp 28 ES šalių Lietuva yra 4-a nuo galo – lenkia tik Latviją, Kiprą ir Rumuniją⁷. 2017 m. duomenimis, vienam Lietuvos gyventojui tenkančios verslo sektoriaus išlaidos MTEP buvo beveik 10 kartų mažesnės nei ES vidurkis (atitinkamai 46 Eur ir 409 Eur)⁸.

Finansų ministerijos užsakytos studijos „Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: mokslas, technologijos ir inovacijos“ 2019 m. įmonių „ESTEP“ ir „PricewaterhouseCoopers“ (toliau – PwC) pateiktoje vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad „MTEP veiklos finansavimas Lietuvoje nėra pakankamas“ ir kad „stokojama tiek tvarių viešojo sektoriaus investicijų, tiek pakankamo privataus sektoriaus finansavimo“; pažymima, kad Lietuva yra iškelusi tikslą iki 2020 m. padidinti išlaidas MTEP iki 1,9 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP), iš kurių 0,9 proc. sudarytų verslo išlaidos, tačiau naujausi turimi išlaidų MTEP duomenys rodo, kad „bus sudėtinga pasiekti užsibrėžtus tikslus“⁹ (2018 m. bendrosios Lietuvos MTEP išlaidos sudarė 0,88 proc. BVP¹⁰).

Europos Komisijos 2019 m. semestro Lietuvai skirtoje ataskaitoje taip pat nurodoma, kad „privačiosios investicijos į MTEP yra vienos mažiausių ES“¹¹, kad šalies „ekonomikai reikalingos papildomos investicijos į inovacijas“¹² ir kad didesnės investicijos į inovatyvias mažąsias ir vidutines įmones (toliau – MVI) padėtų joms pereiti prie aukštųjų technologijų ir didesnės pridėtinės vertės produktų kūrimo¹³.

⁵ Skatinamųjų finansinių priemonių sąvoka yra apibrėžta Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatyme.

⁶ Žr. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf, p. 37.

⁷ Žr. <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/35947>, p. 14.

⁸ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 24.

⁹ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 19.

¹⁰ Žr. https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=199611&fbclid=IwAR18CTY8kJ-EX-naDnG0v4QBMXm5YpL2HJ6-tMicY_TLdE8bIsEEIetiSA

¹¹ Žr. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf, p. 6.

¹² Žr. ten pat, p. 35.

¹³ Žr. ten pat, p. 38.

2019 m. rugsėjo–spalio mėn. Vyriausybės strateginės analizės centras kartu su Ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – Ekonomikos ir inovacijų ministerija, EIM) atliko inovacijų skleidimo trukdžių analizę¹⁴, kurioje buvo apibendrinti 2017–2019 metų laikotarpiu tarptautinių institucijų ir Lietuvos ekspertų atlikti tyrimai, vertinimai, pastabos ir rekomendacijos. Šioje analizėje konstatuojamas „pakankamo ir tvaraus inovacijų finansavimo srauto nebuvimas (netolygus finansavimas)“ ir pažymima, kad „MTEP veiklos finansavimas Lietuvoje nėra pakankamas“; cituojama ES Tarybos rekomendacijoje Lietuvai 2019 m. pateikta išvada, kad „reikia didesnių investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas, visų pirma privačiajame sektoriuje. Tai padidintų našumą, kuris, nors pastaruoju metu ir didėja, tebėra gerokai žemesnis už Sąjungos lygį.“¹⁵

2.2. MTEPI veiklų verslo sektoriuje finansavimo priklausomybė nuo ES fondų lėšų.

2019 m. Europos semestro ataskaitoje Lietuvai pažymima, kad „investicijos į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir inovacijas (MTEPI) nesiekia ES vidurkio ir vis dar labai priklauso nuo ESI fondų.“¹⁶

Finansų ministerijos užsakyму atlikto Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 metų vertinimo ataskaitoje pažymima, kad „investicijų į MTEPI sritį dydį daugiausiai lėmė Europos struktūrinių ir investicinių fondų lėšos.“¹⁷

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos užsakyму 2019 m. UAB „Visionary Analytics“ atlikto 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimas“ poveikio vertinimo ataskaitoje pažymima, kad skiriant ateinančio 2021–2027 m. ES finansinio laikotarpio MTEPI¹⁸ skatinimo priemones būtina atsižvelgti į galimybes mažinti priklausomybę nuo ESIF lėšų, atsižvelgiant į mažėjantį finansavimo intensyvumą ir didelę ES investicinių fondų finansuojamų verslo MTEPI projektų administravimo našta¹⁹; „mažinti priklausomybę nuo ES struktūrinių fondų subsidijų, pereinant prie finansinių priemonių ir reinvestuojamų lėšų“; „svarbu didinti grįžtančių ir reinvestuojamų lėšų apimtį ir didesnę dalį inovacijų politikos finansuoti kitais finansiniais instrumentais, o ne subsidijomis“; „užtikrinti finansavimo tvarumą per grįžtančias ir reinvestuojamas lėšas bei sumažinti ES struktūrinių fondų administravimo sistemos lemiamą aukštą administracinę naštą“; nurodoma, kad „numatoma įkurti Inovacijų skatinimo fondą (ES lėšos, nacionalinės lėšos, grįžtančiosios lėšos iš finansinių priemonių), leisiantį užtikrinti tęstinį valstybės finansavimą inovacijoms“; siekiant didinti verslo investicijų į MTEP mastą vien ES fondų priemonių nepakanka²⁰.

¹⁴ Ši analizė pristatyta tarpinstitucinės Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos prioritetų įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdyje Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje 2019 m. rugsėjo 17 d.

¹⁵ Žr.

<https://www.esinvesticijos.lt/uploads/main/documents/files/Post%202020/Šalies%20ataskaita%20BCSR/2019%20CSR%20Lietuviskai.pdf>, p. 4.

¹⁶ Žr. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf, p. 37.

¹⁷ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 19.

¹⁸ MTEPI – moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos.

¹⁹ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 50.

²⁰ Ten pat, p. 55 ir 56.

Lietuvos Statistikos departamento duomenimis, MTEP veiklos verslo sektoriuje iki šiol buvo finansuojamos naudojant daugiausia ES struktūrinės paramos lėšas, tiesioginių valstybės biudžeto asignavimų nebuvo skiriama.²¹

MTEP išlaidos verslo sektoriuje	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Iš viso išlaidų mln. eurų, iš jų pagal finansavimo šaltinius:	84,6	116,3	106,7	114,6	139,5	148,8
Verslo lėšos	53,1	88,1	77,3	100,5	112,5	112,7
Valdžios lėšos, iš jų tiesioginiai valstybės biudžeto asignavimai	2,4	2,1	2,4	1,7	1,7	2,8
Aukštojo mokslo lėšos	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ne pelno institucijų lėšos	2,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0
Užsienio lėšos (daugiausia ES)	27,0	25,7	26,5	12,3	25,1	33,1
Iš viso MTEP išlaidos verslo sektoriuje, palyginti su BVP, %	0,24	0,32	0,29	0,30	0,33	0,33

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2014–2016 m. valstybės biudžeto lėšos padėjo vykdyti inovacinę veiklą tik 5,7 proc. technologines inovacijas įdiegusių įmonių, t. y. tik 0,37 proc. visų šalies įmonių, daugiausia lėšų skirta naujai įrangai pirkti; palyginti su 2012–2014 m., valstybės biudžeto paramą gavusių tokių įmonių dalis sumažėjo 4,7 procentinio punkto²².

EIM duomenimis, 2014–2020 m. ES investicijų iki 2019 m. pradžios pagal EIM administruojamas priemones – bendrai MTEPI, verslo, energetikos, turizmo ir žmoniškųjų išteklių plėtros srityse – pasirašytų sutarčių dėl lėšų panaudojimo vertė sudarė iš viso 609,9 mln. eurų, o buvo išmokėta 252,8 mln. eurų; iš jų MTEPI plėtrai sudaryta 170,6 mln. eurų vertės sutarčių – 28 proc. visose minėtose srityse sudarytų sutarčių vertės, o išmokėta 54,9 mln. eurų – 21,7 proc. visose minėtose srityse išmokėtų lėšų.

Minėtoje PwC 2019 m. atliktoje MTI finansavimo vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad „MTI sričiai aktualu ne tik skiriamo finansavimo pakankamumas, bet ir jo tolygumo užtikrinimas, tačiau ES SF²³ finansavimas (statistikos tikslais laikomas užsienio finansavimu) šiai sričiai stipriai svyruoja ir daro ženkliai neigiamą įtaką MTEP veiklos planavimui tiek viešajame, tiek ir privačiame sektoriuose“. Ataskaitoje pateikiami duomenys rodo, kad kasmetinės MTEP išlaidų sumos iš ES lėšų 2007–2013 m. laikotarpiu buvo labai netolygios, svyravo nuo 29,1 iki 123,3 mln. eurų, o 2014–2017 m. nuo 62,9 iki 133,9 mln. eurų²⁴. Tai matoma iš Lietuvos statistikos departamento duomenų.

²¹ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=31864>, p. 8 ir 15, ir https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=199611&fbclid=IwAR18CTY8kJ-EX-naDnG0v4QBMXm5YpL2HJ6-tMicY_TLdE8bIsEEIetiSA.

²² Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=29662>, p. 20, 68 ir 75.

²³ ES SF – Europos Sąjungos struktūriniai fondai.

²⁴ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 21; ir Lietuvos statistikos departamentas. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra Lietuvoje 2017, Vilnius 2018, p. 7.

Bendrosios MTEP išlaidos pagal finansavimo šaltinius:²⁵

Bendrosios MTEP išlaidos	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Iš viso, mln. eurų, iš jų pagal finansavimo šaltinius:	332,4	376,8	389,7	327,6	378,9	396,8
Verslo lėšos	91,3	123,3	111,2	127,7	134,2	132,8
Valdžios lėšos	114,9	124,7	137,7	128,4	137,8	138,1
Aukštojo mokslo sektoriaus lėšos	0,4	0,6	5,7	8,0	13,8	13,9
Ne pelno institucijų lėšos	2,5	0,7	1,2	0,7	0,5	0,6
Užsienio lėšos (daugiausia ES)	123,3	127,5	133,9	62,9	92,6	111,4
Bendrosios MTEP išlaidos, palyginti su BVP, %	0,95	1,03	1,04	0,85	0,90	0,88

Ekspertai rekomenduoja, skatinant verslo MTEPI veiklas, mažinti priklausomybę nuo ES investicinių lėšų, atsižvelgiant į mažėjantį finansavimo intensyvumą ir didelę tokiomis lėšomis finansuojamų verslo MTEPI projektų administravimo našta, ir pažymi, kad „priklausomybės nuo ES fondų mažinimo strategija (angl. exit-strategy) turėtų svarbias implikacijas ES struktūrinių fondų administravimo ir paslaugų verslui sistemai, kuri šiuo metu daugiausia yra pritaikyta SF priemonėms administruoti, o ne teikti paslaugas verslui“; ir kad „inovacijos šiuo metu daugiausia skatinamos ES fondų subsidijų lėšomis. ES fondų lėšos Lietuvai artimiausiu metu mažės, o ilgesnėje perspektyvoje apskritai inovacijoms gali būti neskiriamos. Dėl šių priežasčių ypač svarbu mažinti priklausomybę nuo ES fondų lėšų.“²⁶

Finansų ministerijos užsakymu konsultantų atliekamo verslo finansavimo 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstinio poreikio vertinimo preliminariose išvadose (pateiktose 2019 m. spalio 25 d.), vertinant MTEPI veiklą finansavimo situaciją Lietuvoje, nurodoma, kad bankai neinvestuoja į MTEPI veiklas, laikydami tai rizikos kapitalo sritimi; rizikos kapitalas labai retai investuojamas į MTEPI veiklą, kadangi tai yra per daug rizikinga²⁷; rinkos dalyviai palaiko valstybės siekį sukurti inovacijų skatinimo fondą ir pritraukti dalį privataus kapitalo inovatyviam verslui Lietuvoje vystyti.

2.3. Finansavimo trūkumas inovatyvaus verslo pradžiai ir plėtrai bei inovacijoms diegti rinkoje.

Daugelio Lietuvos ir užsienio ekspertų vertinimais, rinkoje trūksta skatinamojo finansavimo (rizikos kapitalo, paskolų, garantijų) inovatyviems, tačiau įprastai pasižymintiems didesne rizika verslo projektams, ypač dėl jų neapibrėžtumo pradinuose ir ankstyvuosiuose etapuose, taip pat dėl

²⁵ Lietuvos statistikos departamentas. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra Lietuvoje 2017, Vilnius 2018, p. 7, ir https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=199611&fbclid=IwAR18CTY8kJ-EX-naDnG0v4QBMXm5YpL2HJ6-tMicY_TLdE8bIsEEIetiSA.

²⁶ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 50, 55 ir 60.

²⁷ Šie teiginiai atkartoja 2017 m. atlikto MTEP finansavimo 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstiniame vertinime pateiktą išvadą, kad „rizikos ir privataus kapitalo fondų, kurie investuotų į ankstyvos plėtros stadijos verslą, o tuo labiau į MTEPI veiklos pagrindu kuriamą verslą, yra labai mažai“, žr. <https://www.esinvesticijos.lt/docview/?id=11007&h=62aa2&t=MTEP%20exante%2020170929>, p. 38.

jų dažnai ilgos – 7 metų ir ilgesnės – įgyvendinimo trukmės, taip pat naujų produktų diegimo rinkoje etape.

Minėtoje PwC 2019 m. atliktos studijos ataskaitoje pažymima, kad „finansavimas išlieka viena opiausių MTEPI veiklos pradžios problemų“ ir kad rizikos kapitalo investicijos į MTEP grįstus startuolius Lietuvoje nėra pakankamai intensyvios²⁸.

Minėtoje Vyriausybės strateginės analizės centro kartu su EIM 2019 m. rugsėjo–spalio mėn. atliktoje inovacijų skleidimo trukdžių analizėje taip pat nurodoma, kad „nors startuolių skaičius auga, investicijų į tarptautiniu mastu konkurencingus technologinius startuolius vis dar trūksta“ ir „startuoliams skirtingame priemonių rinkinyje trūksta finansinių ir nefinansinių priemonių, skirtų ankstyvosios stadijos startuoliams“, nes „didžioji dalis rizikos kapitalo fondų investuoja į įmonių plėtrą“.

2017 m. Finansų ministerijos užsakymu atliekant „Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis išankstinį vertinimą“ atliktoje apklausoje respondentai, kurie komercino MTEPI rezultatus, atsakė, kad dažniausia susidūrė su sunkumais gauti finansavimą. Tik 17,4 proc. respondentų atsakė, kad kreipėsi į finansuotojus siekdami gauti papildomą finansavimą MTEPI veiklų rezultatams komercinti ir gavo tiek, kiek buvo prašyta, ir net 87 proc. respondentų atsakė, kad MTEPI veiklos rezultatų komercinimą finansavo nuosavomis lėšomis²⁹.

Europos Komisijos Lietuvai skirtoje 2019 m. ataskaitoje pažymima, kad sunkumai gauti finansavimą trukdo MVĮ diegti inovacijas ir augti. Tokį trukdį kaip pagrindinį inovacijoms diegti ir augti nurodė daugiau kaip viena iš aštuonių Lietuvos MVĮ, o tai yra vienas didžiausių skaičių ES ir jis dvigubai didesnis už ES vidurkį. Šioje ataskaitoje taip pat pažymima, kad „verslo finansavimo rinkoje nepakankamumas sudaro 660 milijonų eurų ir didėja. Ypač didelis buvo rizikos kapitalo ir ypač startuoliams teikiamo finansavimo nepakankamumas ir jis dar didėja (Finansų ministerija, 2019). Šie sunkumai neigiamai veikia verslumo ekosistemą ir inovacinį pajėgumą.“³⁰

Praktikoje daugeliu atvejų bankai ir privatūs fondai nėra pasirengę finansuoti potencialiai inovatyvių verslo projektų jų pradiniuose ir ankstyvuosiuose etapuose be pakankamų verslininkų nuosavo kapitalo įnašų, užstatų ir laidavimo. Dėl didesnės rizikos ir rezultatų neapibrėžtumo rinkoje taip pat nepakankamai finansuojami labai ilgos, 10–15 metų, trukmės verslo projektai, pavyzdžiui, kuriant naujus vaistus, biotechnologijų ar medicininės įrangos produktus, susijusius su ilgais tyrimais, bandymais ir licencijavimu.

Privačių fondų atstovai neformaliai pripažįsta, kad subjektų, ypač jauno verslo pradedamų „nuo nulio“ naujų produktų ir sprendinių kūrimo projektų, viršijančių 7–8 metų trukmę, bankai ir privatūs rizikos kapitalo fondai nefinansuoja arba finansuoja nepakankamai.

Ne tik pradedantieji, bet ir reikšminga dalis technologinę bei inovacinę plėtrą vykdančių ilgiau veikiančių įmonių (vadinamieji „brandūs inovatoriai“) taip pat pasigenda finansavimo santykinai didesnės rizikos naujų produktų kūrimo ir diegimo rinkoje projektams.

Statistikos departamento atlikto tyrimo metu 31,5 proc. apklaustų didelių įmonių (turinčių 250 ir daugiau darbuotojų) nurodė, kad diegiant inovacijas joms labiausiai kliudė išorinio kapitalo (paskolų ar privačių investicijų) trūkumas³¹. 2018 m., palyginti su 2017 m., MTEP veiklų

²⁸ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 22.

²⁹ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/docview/?id=11007&h=62aa2&t=MTEP%20exante%2020170929>, p. 46.

³⁰ Žr. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf, p. 22.

³¹ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=29662>, p. 104.

finansavimas verslo lėšomis neaugo ir sudarė atitinkamai 132,8 mln. eurų ir 134,2 mln. eurų³². Paskutiniaisiais turimais atitinkamais duomenimis, pažangiųjų ir vidutiniškai pažangių technologijų gamybos įmonėse MTEP išlaidos 2016 m., palyginti su 2015 m., sumažėjo 3,2 mln. eurų ir sudarė 21,4 proc. visų MTEP išlaidų verslo sektoriuje (2015 m. sudarė 29,4 proc.)³³.

Nepakankamas ir netolygus subjektų inovacinės veiklos finansavimas galėjo būti vienu veiksnių, nulėmusių sukauptų tiesioginių užsienio investicijų sumažėjimą pažangiųjų technologijų sektoriuje: 2012–2016 m. laikotarpiu jos susitraukė nuo 382,6 iki 136,2 mln. eurų, t. y. beveik 3 kartus, o pažangiųjų ir vidutiniškai pažangių technologijų bendra dalis sukauptose tiesioginėse užsienio investicijose sumažėjo nuo 9,0 iki 6,7 proc.³⁴

Europos Komisijos 2018 m. Europos semestras – Lietuvos ataskaitoje pažymėta, kad „Lietuva gana sėkmingai pritraukia tiesiogines užsienio investicijas, tačiau į sektorius, kurie mažiau orientuoti į inovacijas.“³⁵

2.4. MTEPI veiklų finansavimo neoptimalumas.

Ekspertai nurodo, kad viešos investicijos į MTEP plėtrą yra neefektyvios ir kad „svarbiose srityse trūksta aiškumo dėl to, kokios intervencijos gali padėti pasiekti keliamų tikslų – geri pavyzdžiai yra inovacijos, ypač konkretus tikslas paskatinti verslo investicijas į MTEP.“³⁶

Viešasis technologijų ir inovacijų sričių projektų finansavimas iki šiol nebuvo optimalus, nes didžioji dalis lėšų (tiek iš ES fondų, tiek ir iš valstybės biudžeto) buvo teikiama dotacijų ir neatlygintinių subsidijų, o ne skatinamųjų finansinių priemonių (rizikos kapitalo investicijos į įmonių kapitalą, paskolos, garantijos), kurios, ekspertų nuomone, yra finansiškai gyvybingesnės dėl dalies investuotų viešųjų lėšų grįžimo, forma.

EIM 2014–2020 m. laikotarpiu administruoja apie 396 mln. eurų MTEPI skatinimo lėšų, o Švietimo, sporto ir mokslo ministerija – apie 283 mln. eurų. SPF įgyvendinimui skatinant būtent MTEPI veiklas numatyta skirti iš viso 22,64 mln. eurų, t. y. tik apie 5 proc. EIM administruojamų MTEPI veikloms skatinti numatytų lėšų panaudojant ES struktūrinės paramos lėšas³⁷, o iš valstybės biudžeto tokioms priemonėms įgyvendinti lėšų iš viso nebuvo skiriama.

Poreikis didinti skatinamųjų finansinių priemonių dalį MTEPI veikloms finansuoti yra paremtas ES ir kitų ekspertų vertinimais, kad tokios priemonės yra efektyvesnės už dotacijas ir neatlygintas, negražinamąsias subsidijas. ES dokumentuose pažymima, kad „finansinės priemonės – tai efektyvus sanglaudos politikos išteklių naudojimo būdas“; „akivaizdžiais lėšų panaudojimo ilgalaikiams tikslams pranašumais pasižyminčios finansinės priemonės taip pat padeda mobilizuoti papildomas viešąsias ir privačias bendras investicijas, siekiant reaguoti į rinkos sutrikimus pagal strategijos „Europa 2020“ ir sanglaudos politikos prioritetus. Jų įgyvendinimo struktūros turi papildomų ekspertinių žinių ir pažangiosios patirties, tai padeda efektyviau ir veiksmingiau skirstyti

³² Žr. https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=199611&fbclid=IwAR18CTY8kJ-EX-naDnG0v4QBMXm5YpL2HJ6-tMicY_TLdE8bIsEEIetiSA

³³ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=27980>, p. 60.

³⁴ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=27980>, p. 54 ir 55.

³⁵ Žr. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52018SC0213>, p.39.

³⁶ Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: galutinė vertinimo ataskaita. Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, p. 5 ir 11.

³⁷ EIM valdomos valstybės kapitalo UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA) nuo 2017 m. iki 2021 m. įgyvendinamai rizikos kapitalo priemonei „Ko-investicinis fondas MTEPI“ numatoma skirti iš viso 5 mln. eurų, vienai įmonei – iki 1 mln. eurų; pareiškėjomis gali būti tik tos labai mažos arba mažos įmonės, kurių viena iš akcininkių yra mokslo ir studijų institucija. „Ko-investicinis fondas II“ iš 11,6 mln. eurų 50 proc. turi investuoti į MTEPI. „Ankstyvos stadijos ir plėtros fondas I“ iš 14,8 mln. eurų dalį lėšų turi investuoti į įmones, veikiančias aukštųjų technologijų sektoriuose. „Ankstyvos stadijos ir plėtros fondas II“ iš 14,8 mln. eurų, 80 proc. turės investuoti į įmonių MTEP projektus sumaniosios specializacijos srityse.

viešuosius išteklius. Be to, šios priemonės įvairiais būdais skatina tobulinti pačią veiklą, pavyzdžiui, vykdant finansuojamus projektus laikytis didesnės finansinės drausmės³⁸. Ekspertų vertinimu, skatinamųjų finansinių priemonių (dar vadinamų finansų inžinerijos priemonėmis ar finansinėmis priemonėmis) sąnaudos naujoms darbo vietoms kurti yra perpus mažesnės nei subsidijų atveju, o poveikis investicijoms – net 5 kartus didesnis³⁸.

Ekspertai rekomenduoja „didesnę dalį inovacijų politikos finansuoti finansinėmis priemonėmis, įgyvendinant planuojamą Inovacijų fondą, taip užtikrinant spartesnę „atsijungimą“ nuo ESIF lėšų.“³⁹

Iki šiol tiesioginiai valstybės biudžeto asignavimai MTEP veikloms buvo skiriami beveik išimtinai tik mokslo įstaigoms. Lietuvos statistikos departamento leidinyje „Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra Lietuvoje. 2016 m.“ pažymima, kad „daugiausia MTEP veiklai skiriama per aukštojo mokslo įstaigas.“⁴⁰ Tai patvirtina ir 2018 m. statistiniai duomenys: valdžios lėšų išlaidos MTEP veikloms finansuoti aukštojo mokslo sektoriuje sudarė 98,8 mln. eurų, valdžios sektoriuje – 39,6 mln. eurų, o verslo sektoriuje – tik 2,8 mln. eurų⁴¹.

Pirmiau pateikti duomenys bei vertinimai parodo tiek privačių, tiek ir skatinamųjų viešųjų investicijų verslo sektoriuje trūkumą MTEP veiklą ir jų rezultatų komercinimui skatinti ir viešojo finansavimo neoptimalumą.

Pakankamo ir tvaraus viešojo finansavimo srauto nebuvimas ekspertų yra nurodomas kaip pirmutinė nepakankamų investicijų šioms veikloms skatinti priežastis ir siūloma didinti finansavimą užtikrinant tolygų finansavimo srautą⁴².

ISFĮ projekto tikslai ir uždaviniai:

Pagrindinis Inovacijų skatinimo fondo įstatymo ir Fondo sukūrimo tikslas – paskatinti didesnes subjektų investicijas į MTEPI veiklas, užtikrinant, kad Fondo investicijos būtų efektyvios, paveikios ir tvarios.

ISFĮ paskirtis – sudaryti ilgalaikes prielaidas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir (arba) inovacinės veiklos bei jos plėtros skatinamajam finansavimui užtikrinti ir, įgyvendinant Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymą, įsteigti inovacijų skatinimo fondą.

ISFĮ tikslas – įtvirtinti nuostatas, skatinančias subjektų ir jų grupių investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą ir (arba) inovacinę veiklą, kurios leistų užtikrinti:

- 1) tvarų skatinamąjį finansavimą nuo Fondo veikimo pradžios ir ne trumpiau negu iki 2040 m. gruodžio 31 d. subjektams inovacinei veiklai vykdyti, įskaitant ekonominių sunkumų šalyje laikotarpius;
- 2) nuoseklų tokio finansavimo priklausomumo nuo Europos Sąjungos (toliau – ES) fondų lėšų mažėjimą iki ne daugiau kaip 20 procentų Fondo įplaukų 2040 metais.

Pastarąja nuostata dėl nuoseklaus Fondo finansavimo priklausomumo nuo ES fondų lėšų, – kurių skyrimo ir naudojimo tvarka neužtikrina tolygių finansavimo srautų, yra apsunkinta įvairių lėšų investavimo ir administracinių ribojimų, – mažinimo, siekiama ilgalaikio inovacijų skatinamojo

³⁸ Žr. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/financial_instruments_lt.pdf, p. 2.

³⁸ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/docview/?id=11007&h=62aa2&t=MTEP%20exante%2020170929>, p. 10.

³⁹ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 60.

⁴⁰ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=27980>, p. 29.

⁴¹ Žr. https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=199611&fbclid=IwAR18CTY8kJ-EX-naDnG0v4QBMXm5YpL2HJ6-tMicY_TLdE8bIsEEIetiSA

⁴² Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 32.

finansavimo iš kitų šaltinių tvarumo ir santykinai mažesnės tokio finansavimo administravimo naštos. Šis tikslas bus pasiektas didinant į Fondą grįšiančių lėšų mastą iš Fondo investicijų ir reinvesticijų, taip pat nukreipiant į Fondą grįšiančias lėšas iš EIM įgyvendinamų kitų priemonių, taip pat, Vyriausybės nustatyta tvarka, galbūt iš kitų institucijų įgyvendinamų skatinamųjų finansinių priemonių.

Siekiant minėtų tikslų, kitos esminės ISFI projekto nuostatos yra šios:

1) Fondo investicijų efektyvumą užtikrinančios nuostatos, kuriose numatoma:

a) Fondo investicijų vykdymas skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis.

Kaip minėta pirmiau, ekspertų vertinimu, SFP yra efektyvesnės už neatlygintą finansavimą: jų sąnaudos naujoms darbo vietoms kurti yra perpus mažesnės nei subsidijų atveju, o poveikis investicijoms – net 5 kartus didesnis;

b) skatinamųjų finansinių priemonių vykdymas kartu su prie jų prisidedančiomis dotacijomis ir (ar) subsidijomis⁴⁴; taip atsižvelgiama į ekspertų rekomendacijas supaprastinti investicijų „teikimą derinant skirtingas jų formas (pvz., subsidijas ir paskolas arba rizikos kapitalą)“; derinti subsidijas ir finansines priemones vienam ar susijusiems inovaciniams projektams finansuoti⁴⁵. Taip bus užtikrinamas didesnis įvairių inovacijų skatinimo priemonių tarpusavio papildomumas ir kompleksiskumas;

c) Vyriausybės įgalios valstybės technologijų ir inovacijų politiką įgyvendinančios institucijos⁴⁶ dalyvavimas Fondo priežiūros komiteto veikloje, taip pat atliekant skatinamojo finansavimo subjektų inovacinei veiklai skatinti poreikio vertinimus.

Fondo lėšų investicijos padidins skatinamųjų finansinių priemonių santykinę dalį (svorį) pagal bendrą subjektams skiriamą inovacinei veiklai vykdyti finansavimą. Taip inovacijų plėtrai verslo sektoriuje skiriamas viešasis finansavimas taps finansiškai gyvybingesnis dėl Fondo investuotų lėšų grįžimo ir reinvestavimo.

2) Fondo investicijų poveikumą užtikrinanti nuostata, nurodanti Fondo lėšų investavimo bendrųjų tikslų įgyvendinimo kriterijus, pagal kuriuos konkretūs siektini Fondo investicijų rodikliai turės būti nustatyti Fondo steigimo ir finansavimo sutartyje:

- Fondo investicijas gavusių subjektų sukuriama pridėtinė vertė, darbo našumo, sukuriamų inovatyvių produktų kiekio ir įvairovės, jų pardavimo ir tokių produktų eksporto prieaugis; - Fondo investicijomis pritraukiamos privačios lėšos į MTEPI veiklą vykdančius subjektus, Fondo investicijas naudojant kaip svertą privačioms investicijoms pritraukti. Teigiamas specializuoto Inovacijų skatinimo fondo veikimo poveikis pasireikš ir tuo, kad jo investicijomis bus skatinami būtent inovatyvieji subjektai, kurie sukuria santykinai didesnę už vidutinę šalies ūkyje pridėtinę vertę, daugiau darbo vietų, yra palyginti našesni, pelningesni⁴⁷.

Fondo investicijos paskatins tiek pačių inovatyvių subjektų, tiek išorės privačias investicijas į tokių subjektų inovacinės veiklos projektus. Fondo investicijomis bus dalijamasi inovacinių projektų

⁴⁴ Nuostata dėl SPF derinimo su prie jų prisidedančiomis dotacijomis ir (ar) subsidijomis yra Nacionalinių plėtros įstaigų įstatymo 6 str. 1 dalies 2 punkte.

⁴⁵ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 49, 60.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 982 tokias institucijos funkcijas atlikti buvo įgaliota Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA).

⁴⁷ Šiuos teiginius patvirtinantys duomenys ir platesni numatomo Fondo investicijų poveikio paaiškinimai yra pateikiami toliau šio rašto 5 dalyje.

įgyvendinimo rizika, kurios dažnai neprisiima patys tokius projektus svarstantys įgyvendinti subjektai, taip pat privatūs investuotojai, rizikos kapitalo fondai ir finansų tarpininkai.

ISFĮ projekto rengėjų vertinimu, Fondo investicijų mastas ir poveikis bus ženkliai didesni, palyginti su iki šiol vykdytu skatinamuoju finansavimu inovacijų plėtrai. Fondo investicijos ir pritrauktos privačios investicijos bei jų sąveikos efektas ilgainiui darys reikšmingą poveikį tiek išlaidų MTEPI veikloms, ypač verslo sektoriuje, didėjimui, tiek ir sukuriamos pridėtinės vertės bei šalies BVP augimui. Fondo investicijų metinė suma laikotarpiu iki 2040 m. pabaigos gali siekti vidutiniškai maždaug 50 milijonų eurų. Kartu su paskatintomis ir pritrauktomis į inovatyvų verslą bent tokiomis pat privačiomis investicijomis bendras Fondo veikimo poveikis gali siekti vidutiniškai 0,14 procento šalies BVP⁴⁸.

Fondo poveikumą taip pat užtikrins Projekto nuostata dėl Fondo finansavimo ir investicijų vykdymo tvarumo, taip pat ir galimų ekonominių sunkumų šalyje laikotarpiais.

3) Fondo investicijų tvarumą užtikrinančios nuostatos:

- dėl ilgalaikio Fondo veikimo termino, ne trumpesnio negu iki 2040 m. pabaigos; todėl Fondas iš esmės skirsis nuo visų iki šiol įgyvendintų ir įgyvendinamų inovacijų skatinimo priemonių savo ilga trukme, siekiant jo investicijų nuoseklaus poveikio inovacijų plėtrai, ypač verslo sektoriuje;

- dėl Fondo lėšų šaltinių, nustatančios, kad į Fondą nuo jo veikimo pradžios:

- a) turi būti nukreipiamos visos asignavimų valdytojų lėšos, kurios bus skiriamos subjektų MTEPI veiklai skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis skatinti; iš Fondo investicijų grįžiančios lėšos; iš EIM grąžinamųjų subsidijų forma įgyvendinamų priemonių grįžiančios lėšos.

EIM sprendimu į Fondą galės būti nukreipiamos EIM įgyvendinamų kitų skatinamųjų finansinių priemonių grįžiančios lėšos. Be to, Vyriausybės nustatyta tvarka, jos nutarimu⁴⁹ į Fondą galės būti nukreipiamos kitų, nei EIM, institucijų įgyvendinamų skatinamųjų finansinių priemonių grįžiančios lėšos. Taip pat pagal poreikį galės būti nukreipiamos ir valstybės biudžeto lėšos.

4) Nustatoma, kad Fondas nėra juridinis asmuo ir veikia kaip fondų fondas⁵⁰. Ši nuostata leis Fondo valdytojui Fondo lėšomis įgyvendinti kelias skatinamąsias priemones (pagal poreikį paskolų, garantijų teikimo, obligacijų pirkimo, investicijų į akcinį kapitalą formomis), tiek pasitelkiant finansų tarpininkus, tiek ir be jų.

5) Teikiamo Projekto principinė nuostata yra skatinti visų subjektų MTEPI veiklas pagal jos turinį bei pobūdį, o ne pagal tokias veiklas vykdančių subjektų nuosavybės ar teisinę formą. Tokia nuostata leis investuoti Fondo lėšas tiek į verslo įmonių, tiek ir į mokslo ir studijų įstaigų ar bet kurių kitų, vykdančių ūkinę veiklą, subjektų MTEPI veiklų projektus, sudarys prielaidas padidinti mokslo srities subjektų ekonomine nauda grįžtą indėlį į technologijų ir inovacijų plėtrą.

6) Projektu siekiama užtikrinti viešųjų investicijų į visus inovacinės veiklos ciklo etapus vientisumą, jų tarpusavio papildomumą ir suderinamumą.

ISFĮ nuostata dėl subjektų MTEPI veiklų skatinimo įvairiuose jų etapuose sudarys prielaidas finansavimo rinkoje užpildyti vadinamąjį „mirties slėnį“, – mažai finansuojamą subjektų vykdomos eksperimentinės plėtros zoną tarp mokslinių tyrimų zonos ir vėlesnės naujų produktų diegimo į rinką zonos, kurioje į projektų finansavimą jau labiau įsijungia bankai ir privatūs rizikos kapitalo fondai.

⁴⁸ Išsamesnė informacija apie Fondo investicijų poveikį pateikiama šio rašto 5 dalyje.

⁴⁹ Žr. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 18 d. nutarimo Nr. 958 „Dėl įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansines priemones grįžusių ir grįžiančių lėšų panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ punktus 6.2, 10, 11.

⁵⁰ Fondų fondo sąvoka apibrėžta Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatyme.

Atsižvelgiant į rinkos poreikius, Fondo lėšos galės būti investuojamos visais inovacinės veiklos ciklo etapais – nuo pradinių ir ankstyvųjų – naujų produktų koncepcijos sukūrimo, jos įvertinimo ir patvirtinimo, techninių galimybių studijų parengimo, iki produktų prototipų ir jų bandomųjų partijų gamybos, testavimo bei įvertinimo ir diegimo rinkoje.

Teikiant Fondo finansavimą konkrečiam subjektui, skatinamosios finansinės priemonės ir prie jų prisidedančios dotacijos ir (ar) subsidijos bus nuosekliai tarpusavyje suderinamos ir viena kitą papildančios – pagal jų taikymo tinkamumą tam tikram inovacinės veiklos ciklo etapui. Fondo valdytoji⁵¹ keičiantis informacija su kitomis institucijomis, teikiančiomis inovacinę veiklą vykdančioms subjektams finansavimą tik subsidijų bei dotacijų forma, bus užtikrinamas viso konkrečiam subjektui šiai veiklai skiriamo viešojo finansavimo įvairiomis formomis integralumas.

7) Projektu siekiama užtikrinti Fondo investicijas į inovacijų plėtrą visame verslo sektoriuje. ISFĮ nuostatos dėl visų subjektų inovacinės veiklos skatinimo suteiks galimybę investuoti Fondo lėšas į įvairios brandos bei dydžio inovatyvų verslą – tiek į startuolius, tiek ir į brandesnius inovatorius. Didelės įmonės galės būti finansuojamos ta Fondo lėšų dalimi, kuri bus sudaroma ne iš ES fondų lėšų, o iš grįžusių lėšų ar, pagal poreikį, iš tiesioginių valstybės biudžeto asignavimų.

Kartu su ISFĮ projektu teikiamas TIĮ 14, 8, 18, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

TIĮ 14 straipsnio 2 dalies 11 punkte tikslinamos Vyriausybės įgalios institucijos (Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 982 įgaliota Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra) su Fondo veikimu susijusios funkcijos.

TIĮ 8, 18, 21 straipsnių nuostatos tikslinamos atsižvelgiant į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM), Lietuvos mokslo tarybos (toliau – LMT) pastabas, kuriomis siūloma įtvirtinti ISFĮ nuostatas, skatinančias subjektų investicijas ne tik į eksperimentinę plėtrą ir (arba) inovacinę veiklą, bet ir į mokslinius tyrimus.

TIĮ 21 straipsnyje išbraukiama nuostata, kad iš Fondo gali būti finansuojamos nacionalinės mokslo ir technologijų programos, nes iš Fondo bus finansuojamos ne pačios programos, o teikiamas finansavimas inovacinę veiklą vykdančioms subjektams.

TIĮ 27 straipsnyje tikslinama nuostata dėl ISFĮ įsigaliojimo datos – 2022 m. sausio 1 d. vietoj 2021 m. sausio 1 d., atsižvelgiant į tai, kad, remiantis praktika ir patirtimi praeityje, ES struktūrinių fondų lėšų skyrimas naujuoju 2021–2027 m. ES finansavimo laikotarpiu ir jų faktinis patekimas į Fondą tikėtinas tik 2022 m.

2. Įstatymo projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė ir rengėja – Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Siekiant parengti Projektą, Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2018 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. 4–489 „Dėl darbo grupės dėl inovacijų skatinimo fondo kūrimo ir finansinių lengvatų teikimo mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos (MTEP) veikloms sudarymo“ buvo sudaryta darbo grupė (toliau – Darbo grupė), jos pirmininkas buvo ekonomikos ir inovacijų viceministras.

EIM pasiūlytos Projekto esminės nuostatos 2018–2019 m. buvo aptariamose trijuose Darbo grupės posėdžiuose, taip pat atskiruose susitikimuose su Finansų ministerijos, Mokslo, technologijų ir inovacijų agentūros, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA), VšĮ „Investuok Lietuvoje“ atstovais ir Vilniaus universiteto Teisės fakulteto specialistais, konsultuotasi su Lietuvos inovacijų centro ekspertais. Apie Projekto rengimą buvo informuoti Lietuvos rizikos ir privataus kapitalo asociacijos atstovai.

⁵¹ ISFĮ projekte nustatoma, kad Fondą valdys nacionalinė plėtos įstaiga, kuriai Lietuvos Respublikos Vyriausybės yra pavesta vykdyti nacionalinės plėtos įstaigos veiklą smulkiojo ir vidutinio verslo ir ūkio subjektų veiklos pradžios, vykdymo ir plėtos srityse, įskaitant inovacijas. Vyriausybė 2018 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1046 tokią veiklą pavedė vykdyti valstybės kapitalo įmonei UAB „Invega“.

Projektas skelbiamas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS), kur su juo gali susipažinti suinteresuotos institucijos ir visuomenė.

Projektų derinimą su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene koordinuoja EIM Inovacijų ir pramonės departamento Verslo ir mokslo bendradarbiavimo skyriaus patarėjas Rimantas Šegžda, tel. 8 706 64 726, el. p. Rimantas.Segzda@eimin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Iki šiol nebuvo įstatymo, sisteminiu požiūriu reguliuojančio valstybės skatinamojo finansavimo veiklą bei intervencijas MTI srityse, skirtas subjektų vykdomai inovacinei veiklai skatinti.

Projekto nuostatomis įgyvendinamos TII nuostatos dėl ISFI parengimo.

Nustatant galimybę Fondo lėšas investuoti skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis ir prie jų įgyvendinimo prisidedančiomis dotacijomis ir (ar) subsidijomis, vadovautasi Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatyme apibrėžta tokių priemonių sąvoka, taip pat kitomis minėto įstatymo nuostatomis.

Pagal TII 14 straipsnio 2 dalies 11 punktą, Fondo administravimo funkciją atlieka Vyriausybės įgaliota institucija „šio fondo veiklą reguliuojančių teisės aktų nustatyta tvarka“. TII 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ši „Vyriausybės įgaliota institucija yra biudžetinė įstaiga“, kuri, pagal TII 26 straipsnio 1 dalį, „gali būti pertvarkoma į viešąją įstaigą Inovacijų agentūrą“.

TII 13 straipsnyje nustatyta, kad „valstybės technologijų ir inovacijų politiką pagal šiame ir kituose įstatymuose bei kituose teisės aktuose nustatytą kompetenciją“ gali įgyvendinti ir „kitos Vyriausybės, valstybės technologijų ir inovacijų politiką formuojančios ministerijos ministro įgalios institucijos arba įstaigos“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 982 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymą“ nutarė „įgalioti Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą atlikti Technologijų ir inovacijų įstatymo 14 straipsnyje nurodytos Vyriausybės įgalios institucijos funkcijas, išskyrus šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalies 11 punkte nurodytą funkciją“ – administruoti Fondą.

Rengiant Projektą buvo apsispręsta, kad Fondo investicijas būtų tikslinga vykdyti taikant skatinamąsias finansines priemones bei dotacijas ir (ar) subsidijas, kurios prisideda prie skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo. SFP vykdymas sudaro skatinamojo finansavimo veiklą, kurią pagal Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatymą (toliau – NPII) gali vykdyti nacionalinė plėtros įstaiga (toliau – NPI).

NPII 3 straipsnyje nustatyta, kad „NPI teisinė forma gali būti tik akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė, kurios buveinė yra Lietuvos Respublikoje. Visos NPI akcijos nuosavybės teise priklauso Lietuvos valstybei.“

TII įstatyme ir minėtame Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarime Nr. 982 nurodyta Vyriausybės įgaliota institucija – Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA) yra biudžetinė įstaiga, neturinti finansų įstaigos ir NPI statuso.

NPII įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad finansų įstaigoms vykdyti NPI veiklą, kuri apima skatinamojo finansavimo veiklą, paveda Vyriausybė. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1046 pavedė „vykdyti nacionalinės plėtros įstaigos veiklą uždarajai akcinei bendrovei „Investicijų ir verslo garantijos“ – smulkiojo ir vidutinio verslo ir subjektų veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros srityse, įskaitant inovacijas“. Atsižvelgiant į tai, teikiamame ISFI projekte įrašyta atitinkama nuostata dėl Fondo valdytojo.

TII 26 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „pertvarkius šio įstatymo 14 straipsnyje nurodytą biudžetinę įstaigą į viešąją įstaigą Inovacijų agentūrą, visas šio įstatymo 14 straipsnyje nurodytas Vyriausybės įgalios funkcijas atlieka viešoji įstaiga Inovacijų agentūra“. Tačiau MITA, tiek likdama biudžetinė įstaiga, tiek pertvarkyta į viešąją įstaigą Inovacijų agentūrą, nebūdama akcine bendrove arba uždaroja akcine bendrove, negalėtų įgyti finansų įstaigos bei NPI statuso ir vykdyti

skatinamąsias finansines priemones. Todėl kartu su Projektu teikiamas TII 14 straipsnio 2 dalies 11 punkto pakeitimo projektas, kuriame patikslinama, kad Vyriausybės įgaliota institucija „atlieka su Inovacijų skatinimo fondu susijusias funkcijas, nustatytas Lietuvos Respublikos inovacijų skatinimo fondo įstatyme ir kituose šio fondo veiklą reguliuojančiuose teisės aktuose“.

Kartu su Projektu, be TII 14 straipsnio 2 dalies 11 punkto pakeitimo, dar yra teikiamas TII 8, 18, 21 ir 27 straipsnių pakeitimas. TII 8, 18, 21 straipsnių pakeitimai daromi atsižvelgiant į ŠMSM, LMT pastabas siekiant įtvirtinti ISFI nuostatas, skatinančias subjektų investicijas ir mokslinius tyrimus, o 21 straipsnio pakeitime, be to, dar yra išbraukiama nuostata, kad iš Fondo gali būti finansuojamos nacionalinės mokslo ir technologijų programos, nes iš Fondo bus finansuojamos ne pačios programos, o teikiamas finansavimas mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir (arba) inovacinę veiklą vykdančioms subjektams.

TII 27 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad susijusios su Inovacijų skatinimo fondu šio įstatymo nuostatos įsigalioja 2021 m. sausio 1 dieną. Tikslinama TII 27 straipsnio nuostata dėl ISFI įsigaliojimo datos 2022 m. sausio 1 d. vietoj 2021 m. sausio 1 d., atsižvelgiant į tai, kad – remiantis praktika bei patirtimi praeityje – ES struktūrinių fondų lėšų skyrimas naujuoju 2021–2027 m. ES finansavimo laikotarpiu ir jų faktinis patekimas į Fondą tikėtinas tik 2022 metais.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

ISFI projekte siūlomos šios naujos teisinio reguliavimo nuostatos:

1. Pabrėžiant MTI sričių, kaip horizontalių šalies pažangos prioritetų, plėtros svarbą šalies ekonomikai ir jos konkurencingumui, šiuo specialiuoju įstatymu bus pirmą kartą įstatymo lygmeniu reglamentuojamos sisteminiu požiūriu valstybės intervencijos, siekiant skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis skatinti visų subjektų MTEPI veiklas.

ISFI nustato Fondo, kaip šių intervencijų tikslinės ir pagrindinės priemonės, paskirtį, Fondo lėšų investavimo tikslus, Fondo steigimą ir valdymą, Fondo lėšų šaltinius, su Fondo veikimu susijusias Vyriausybės įgalios institucijos funkcijas (šiuo metu jas atlieka MITA), Fondo veikimo terminą ir uždarymą.

Nustatomas konkrečiai apibrėžtas, ilgalaikis Inovacijų skatinimo fondo įstatymo tikslas – įtvirtinti nuostatas, skatinančias subjektų investicijas į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir (arba) inovacinę veiklą, kurios leistų užtikrinti:

- 1) tvarų skatinamąjį finansavimą nuo Fondo veikimo pradžios ir ne trumpiau negu iki 2040 m. gruodžio 31 d. subjektams inovacinei veiklai vykdyti, įskaitant ekonominių sunkumų šalyje laikotarpius;
- 2) nuoseklų tokio finansavimo priklausomumo nuo ES fondų lėšų mažėjimą iki ne daugiau kaip 20 procentų Fondo įplaukų 2040 metais.

2. Nustatoma, kad nuo Fondo veikimo pradžios į Fondą bus nukreipiamos asignavimų valdytojų lėšos, skirtos subjektų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir (arba) inovacinei veiklai skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis bei dotacijomis ir (ar) subsidijomis, kurios prisideda prie skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo, skatinti.

Šia esmine nuostata siekiama sumažinti subjektų MTEPI veiklų skatinamojo finansavimo fragmentaciją per skirtingas institucijas ir fondus bei žinybiškumą, kai labiau skatinamas vienos ar kitos viešojo valdymo srities plėtojimasis, o ne pačių subjektų inovacinės veiklos plėtra, kad ir kurioje srityje jie veiktų, o kartu ir jų ilgalaikio konkurencingumo augimas.

3. Nustatoma, kad į Fondą bus nukreipiamos įgyvendinant ar įgyvendinus EIM tvirtinamas priemonės, finansuojamas grąžinamųjų subsidijų forma, grįžusios ir (ar) grįšiančios lėšos. Remiantis šia nuostata, į Fondą pateks lėšos, grįžusios ir dar grįšiančios iš 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos EIM administruojamų 1 prioriteto „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų skatinimo“ lėšomis finansuotų priemonių⁵²; taip pat ir iš EIM tvirtinamų skatinamųjų finansinių priemonių, kurios bus pradėtos įgyvendinti nuo ISFĮ įsigaliojimo 2022 m. ir vėliau.

4. Visos pirma minėtos ISFĮ nuostatos dėl tvaraus Fondo finansavimo ir jo lėšų šaltinių bei atitinkama Fondo investicijų apimtis padės sumažinti ekspertų įvardijamos nepakankamų investicijų į MTI problemos pagrindinės priežasties – „pakankamo ir tvaraus finansavimo srauto nebuvimas (netolygus finansavimas)“ pasekmes – „mažas šalies konkurencingumas ir žemas pragyvenimo lygis.“⁵³ Šiomis nuostatomis atsižvelgiama į pirma minėtą ekspertų vertinimą, kad „siekiant didinti verslo investicijų į MTEP apimtį vien ES fondų priemonių nepakanka.“⁵⁴ Jos padės įgyvendinti ekspertų siūlymą „didinti finansavimą MTEP užtikrinant tolygų finansavimo srautą“ bei rekomendaciją „ypač didelį dėmesį skirti stabiliam ir tvariam šios srities finansavimui, taip sudarant stabilią aplinką viešųjų investicijų atžvilgiu MTEP veiklų vykdytojams planuoti investicijas ir priimti strateginius, ilgalaikius sprendimus.“⁵⁵

ISFĮ projekto rengėjų prognoze, 2022–2040 m. lėšų įplaukos į Fondą ir jo investicijos sieks iš viso maždaug 908 mln. eurų; Fondo įplaukas sudarys: iki 496 mln. eurų naujų ES fondų lėšų įplaukos; maždaug 17 mln. eurų iš kitų EIM administruojamų priemonių grįšiančių lėšos; iki 371 mln. eurų iš Fondo investicijų ir reinvesticijų grįžusios lėšos; taip pat pagal poreikį, – jei trūktų ES fondų lėšų, iš Fondo investicijų grįžusių lėšų bei lėšų iš kitų galimų šaltinių, gali prireikti iš viso iki 24 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų laikotarpiu nuo 2035 iki 2040 metų.

5. Kaip jau minėta, pagal TIĮ 14 straipsnio 2 dalies 11 punktą, Fondo administravimo funkciją „šio fondo veiklą reguliuojančių teisės aktų nustatyta tvarka“ atlieka TIĮ 14 straipsnyje nurodyta Vyriausybės įgaliota institucija, kuri yra biudžetinė įstaiga ir pagal TIĮ 26 straipsnio 1 dalį „gali būti pertvarkoma į viešąją įstaigą Inovacijų agentūrą“.

TIĮ įstatyme ir minėtame Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarime Nr. 982 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymą“ nurodyta Vyriausybės įgaliota institucija – Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA) neturi finansų įstaigos statuso, todėl negali vykdyti skatinamųjų finansinių priemonių, kurias vykdytų Fondas.

Minėtu nutarimu Vyriausybė nesuteikė MITAI įgaliojimų administruoti Fondą.

TIĮ 13 straipsnyje nustatyta, kad „valstybės technologijų ir inovacijų politiką pagal šiame ir kituose įstatymuose bei kituose teisės aktuose nustatytą kompetenciją“ gali įgyvendinti ir „kitos

⁵² Įstatymo projekto rengėjų prognozė, kad iš UAB „INVEGA“ iki 2022 m. atliktų investicijų ir suteiktų paskolų grįšiančių lėšų į Fondą 2024–2031 m. gali būti nukreipta 14,9 mln. eurų, o iš Lietuvos verslo paramos agentūros administruojamos priemonės „Regio potencialas LT“ grąžinamųjų subsidijų 2025–2029 m. – 2,3 mln. eurų.

⁵³ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 23.

⁵⁴ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-prioriteto-moksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-ir-inovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 56.

⁵⁵ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 31, 32, 53 ir 54.

Vyriausybės, valstybės technologijų ir inovacijų politiką formuojančios ministerijos ministro įgaliotos institucijos arba įstaigos“.

NPIĮ įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad finansų įstaigoms vykdyti NPI veiklą, kuri apima skatinamojo finansavimo veiklą, paveda Vyriausybė. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1046 pavedė „vykdyti nacionalinės plėtros įstaigos veiklą uždarajai akcinei bendrovei „Investicijų ir verslo garantijos“ – smulkiojo ir vidutinio verslo ir subjektų veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros srityse, įskaitant inovacijas“.

Atsižvelgiant į tai, teikiamame ISFI projekte įrašyta atitinkama nuostata, kad Fondą valdo NPI, kuriai Vyriausybės yra pavesta vykdyti NPI veiklą smulkiojo ir vidutinio verslo ir subjektų veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros srityse, įskaitant inovacijas.

6. ISFI projekte nustatomos su Fondo veikimu susijusios Inovacijų agentūros (kaip minėta, Vyriausybės yra pavesta MITAI atlikti jos funkcijas) atliekamos funkcijos: ji teiks pasiūlymus rengiant Seimo ir (ar) Vyriausybės priimamų teisės aktų projektus, kuriuose nustatomi mokslo, technologijų ir inovacijų sričių plėtros tikslai, prioritetai ir uždaviniai, kuriais vadovaujantis bus rengiama Fondo investavimo strategija; dalyvaus atliekant skatinamojo finansavimo subjektų inovacinei veiklai skatinti poreikio vertinimus; jos atstovas (-ai) dalyvaus stebėtojo teisėmis Fondo priežiūros komitete.

Inovacijų agentūros, kaip pagrindinės technologijų ir inovacijų politiką įgyvendinančios institucijos, Inovacijų skatinimo fondo įstatyme nustatomos minėtosios funkcijos užtikrins Fondo veiklos sąveiką su kitomis inovacijų plėtros priemonėmis, kurias ši agentūra įgyvendins subsidijų ir (ar) dotacijų forma ir kurios bus finansuojamos ne iš šio Fondo lėšų, o iš kitų šaltinių. Be to, pagal galiojančias finansų ministro patvirtintas Finansinių priemonių įgyvendinimo taisykles, Fondą valdysianti NPI ir kitos įgyvendinančios institucijos, vykdančios tiek skatinamųjų finansinių priemonių, tiek negrąžinamųjų subsidijų finansavimo forma įgyvendinamas priemones, privalo bendradarbiauti, keistis tarpusavyje informacija, siekdamos užtikrinti Reglamente (ES) Nr. 1303/2013 nustatytų reikalavimų, kad, kartu sudėjus visas subjektams teikiamo finansavimo formas, konkrečioms išlaidoms finansuoti negali būti skirta daugiau nei 100 procentų šių išlaidų dydžio sumos ir kad turi būti nepažeidžiami valstybės pagalbos taisyklėse nustatyti reikalavimai, įgyvendinimą⁵⁶. Taip subjektų MTEPI veiklas skatinančių priemonių įgyvendinimas bus sutelktas dviejose institucijose – Inovacijų agentūroje (teiks subsidijas, dotacijas) ir Fondą valdančioje finansų įstaigoje, turinčioje NPI statusą bei Vyriausybės pavedimą skatinti inovacijas skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis (rizikos kapitalo investicijomis, paskolomis, garantijomis ir kt.) ir prie jų prisidedančiomis dotacijomis ir (ar) subsidijomis.

Inovacijų agentūrai priskiriant ISFI nustatytas su Fondo veikimu susijusias minėtas funkcijas iš dalies bus įgyvendinamos ekspertų rekomendacijos „finansinių priemonių paskirstymą sukoncentruoti vienoje institucijoje“, „kuri naudotų visus prieinamus finansavimo šaltinius (ES struktūriniai fondai, vyriausybės biudžetas, privatūs fondai) ir MTEPI veikla užsiimančioms įmonėms siūlytų finansavimą visiems etapams, sumažinant administracinę naštą ir supaprastinant finansavimo procesą, o tuo pačiu metu užtikrinant finansavimo srautą nuolat, o ne tik atskirų programų metu“⁵⁷; ir „visų verslo paramos priemonių konsolidavimas, siekiant panaikinti persidengimus ir labiau pritaikyti verslo poreikiams.“⁵⁸ Pažymėtina, kad siekiant visiškai įgyvendinti

⁵⁶ Žr. Finansinių priemonių įgyvendinimo taisyklių 50 punktą:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a4f50120589c11e49df480952cc07606/asr>.

⁵⁷ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, 5 priedas: Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Mokslas, technologijos ir inovacijos (Galutinės vertinimo ataskaitos 5 priedas). 2019 m. vasario 1 d. (2019 m. gegužės 20 d. redakcija), p. 56.

⁵⁸ VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ informacinė apžvalga „Inovacijų skatinimo finansavimo priemonės verslui. 2019 m. balandis“.

minėtas ekspertų rekomendacijas, visų inovacijų skatinimo funkcijų konsoliduoti vienoje organizacijoje teisiškai neįmanoma, nes finansų įstaiga, turinti teisę įgyvendinti skatinamąsias finansines priemones ir vykdyti NPĮ veiklą, gali būti tik akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė (NPĮ 3 str.), o Inovacijų agentūra yra biudžetinė įstaiga, kuri pagal TIĮ gali būti pertvarkoma į viešąją įstaigą.

Siekiant skirtingų subjektų MTEPI veiklų skatinimo priemonių tarpusavio papildomumo bei integralumo, bus būtinas Inovacijų agentūros ir Fondo valdančios NPĮ bendradarbiavimas bei tokių priemonių ir veiksmų derinimas.

7. ISFĮ projekte nustatoma, kad Fondo lėšos yra atskirtos nuo Fondo valdytojo turto ir jų apskaita tvarkoma atskirai. Fondo valdytojas turi laikyti Fondo lėšas atskiroje (-ose) banko sąskaitoje (-ose).

Šios nuostatos užtikrins aiškią Fondo lėšų apskaitą.

8. TIĮ 8, 18, 21 straipsnių pakeitimai daromi atsižvelgiant į ŠMSM, LMT pastabas, siekiant įtvirtinti ISFĮ nuostatas, skatinančias subjektų investicijas ir į mokslinius tyrimus. TIĮ 18 straipsnio 1 dalyje nustatoma: „Mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir (arba) inovacinę veiklą vykdančys subjektai, turintys teisę gauti šiame įstatyme nustatytą finansavimą ir kitas skatinimo priemones mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacinei veiklai vykdyti, yra šie:

- 1) valstybinės aukštosios mokyklos ir valstybiniai mokslinių tyrimų institutai;
- 2) perkančiosios organizacijos;
- 3) nevalstybinės aukštosios mokyklos;
- 4) ūkio subjektai ir jų grupės;
- 5) fiziniai asmenys;
- 6) asociacijos;
- 7) pelno nesiekiančios organizacijos.“

Fondo lėšų investicijų nukreipimas būtent į MTEPI veiklas vykdančius subjektus grindžiamas tuo, kad būtent ekonomine nauda grįsti moksliniai tyrimai, vykdoma eksperimentinė plėtra ir inovacinė veikla siejasi su inovatyvių produktų diegimu rinkoje ir todėl iš principo gali užtikrinti tokių investicijų grąžą bei Fondo lėšų reinvestavimą.

Be to, Fondo veikimu bus iš principo siekiama didinti viešąsias ir pritraukiamas privačias investicijas inovacinei veiklai skatinti verslo sektoriuje, kuriame Lietuvos atsilikimas pagal investicijas nuo ES vidurkio yra ypač ženklus ir į kurį visų pirma tokiai veiklai skatinti tarptautiniai ekspertai rekomenduoja nukreipti daugiau viešųjų investicijų. Pavyzdžiui, Tarptautinio valiutos fondo 2017 m. rekomendacijose Lietuvai siūloma didinti finansinę paramą tiesiogiai verslui su inovacijomis susijusioms investicijoms skatinti.

9. TIĮ 21 straipsnio pakeitimo projekte taip pat išbraukiama nuostata, kad iš Fondo gali būti finansuojamos nacionalinės mokslo ir technologijų programos, nes iš Fondo bus finansuojamos ne pačios programos, o teikiamas finansavimas mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą ir (arba) inovacinę veiklą vykdančioms subjektams.

10. ISFĮ projekte nurodomas jo įsigaliojimo terminas – 2022 m. sausio 1 diena. Jis skiriasi nuo TIĮ (27 str. 2 dalyje) nurodyto 2021 m. sausio 1 d. termino. Siūloma nustatyti minėtą vėlesnį terminą, atsižvelgiant į tai, kad ES struktūrinių fondų lėšų skyrimas naujuoju 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu praktiškai, remiantis praktika praeityje, ir jų faktinis patekimas į Fondą tikėtinas tik 2022 metais.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

5.1. Poveikis valstybės finansams.

ISFĮ projekte nustatoma, kad Fondo lėšas sudaro:

- 1) asignavimų valdytojų lėšos, skirtos subjektų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai ir (arba) inovacinei veiklai skatinamosiomis finansinėmis priemonėmis bei dotacijomis ir (ar) subsidijomis, kurios prisideda prie skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo, skatinti;
- 2) lėšos, gautos už investuotas laikinai laisvas Fondo lėšas;
- 3) iš Fondo investicijų grįžusios ir (ar) grįšiančios lėšos;
- 4) įgyvendinant ar įgyvendinus atsakingos ministerijos tvirtinamas priemones, finansuojamas grąžinamųjų subsidijų forma, grįžusios ir (ar) grįšiančios lėšos;
- 5) kitos lėšos.

Kaip minėta šio rašto 4 dalyje, projekto rengėjų prognoze, 2022–2040 m. lėšų įplaukos į Fondą ir jo investicijos sieks iš viso maždaug 908 mln. eurų. Pagrindinę dalį įplaukų į Fondą – iš viso iki 496 mln. eurų turėtų sudaryti ES fondų lėšos; iki 371 mln. eurų – iš Fondo investicijų ir reinvesticijų grįžusios lėšos; maždaug 17 mln. eurų iš kitų EIM administruojamų priemonių grįšiančios lėšos. Jei Fondo investicijoms trūktų lėšų iš pirmiau įvardytų bei kitų galimų šaltinių, gali prireikti skirti iš viso iki 24 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų laikotarpiu nuo 2035 iki 2040 metų.

Viešosios investicijos per Fondą į subjektų inovacinės veiklos skatinimą atsipirks, nes turės tokių investicijų kompensavimo poveikį dėl šių priežasčių:

Pirma, tikslinės Fondo investicijos, kartu su pritrauktomis privačiomis investicijomis, į MTEPI veiklas vykdančius subjektus teigiamai paveiks valstybės finansus dėl spartesnio negu *status quo* atveju BVP augimo, kurį lems didėsią inovatyvių produktų pardavimas. Fondo investicijomis bus dar sparčiau didinamas jau ir dabar daug greičiau už bendrą produktų pardavimą augantis naujų produktų pardavimas.

EIM iš Statistikos departamento gautais duomenimis, laikotarpiu nuo 2010 m. iki 2016 m., šalies įmonių naujų produktų apyvarta (pardavimas) išaugo nuo 2,04 iki 6,61 mlrd. eurų, t. y. 3,24 karto (324 proc.). Palyginimui: šalies BVP, atspindintis visos (naujos ir nenaujos) produkcijos pardavimo dinamiką, per tą laikotarpį padidėjo daug mažiau – 22,5 procento⁵⁹. Akivaizdu, kad naujų produktų pardavimas minėtu laikotarpiu augo 16 kartų sparčiau už visą šalies ūkį. Todėl darytina prielaida, kad kartu su labai sparčiu pajamų už parduotus naujus produktus augimu, taip pat sparčiau, palyginti su visais pardavimais, didėjo ir iš naujų produktų pardavimo pajamų į biudžetą sumokamas apyvartos mokestis (pridėtinės vertės mokestis – toliau PVM). Statistiniai duomenys patvirtina, kad inovacinių įmonių apyvarta auga sparčiau, palyginti su neinovacinių⁶⁰.

Statistiniais duomenimis, 2016 m. inovacinę veiklą vykdė maždaug 46,6 proc. įmonių (gamybos ir paslaugų įmonių, kuriose dirbo 10 ir daugiau darbuotojų)⁶¹, o jų apyvarta sudarė 77 proc. visų įmonių apyvartos⁶². Todėl tikėtina, kad inovacinės įmonės sumoka santykinai daugiau PVM (pagal koeficientą $1,65 = 77 \text{ proc.} : 46,6 \text{ proc.}$).

Pažangiųjų technologijų gamybos sektoriaus produkcija ir sukuriamą pridėtinę vertę nuo 2013 m. iki 2017 m. išaugo beveik du kartus – atitinkamai nuo 310,9 iki 566,3 mln. eurų ir nuo 108,6 iki 216,1 mln. eurų, o vidutiniškai pažangiųjų technologijų gamybos sektoriaus pridėtinė vertė – daugiau kaip du kartus – nuo 394,3 iki 808,1 mln. eurų⁶³. Palyginimui: per šį laikotarpį, šalies BVP didėjo daug mažesniu tempu – 20,8 proc.⁶⁴, t. y. minėtoji produkcija ir pridėtinė vertė augo maždaug 5 kartus greičiau už BVP.

⁵⁹ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Real_GDP_growth_2006-2016_\(%25_change_compared_with_the_previous_year;%25_per_annum\)_YB17.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Real_GDP_growth_2006-2016_(%25_change_compared_with_the_previous_year;%25_per_annum)_YB17.png)

⁶⁰ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=29662>, p. 13.

⁶¹ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=5552549>.

⁶² Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=29662>, p. 13.

⁶³ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=31864>, p. 37.

⁶⁴ Žr. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=23cdba2d-8828-4ae3-8965-11fd8538260d#

Antra, pažangių įmonių pelningumas faktiškai yra daug didesnis už nepažangių. Pavyzdžiui, Statistikos departamento duomenimis, pažangiųjų technologijų gamybos sektoriaus *bendrasis pelningumas* 2017 m. buvo 2,05 karto didesnis už vidutinį visų nefinansinių įmonių bendrąjį pelningumą, *pelningumas* – 2,37 karto didesnis, *grynasis pelningumas* – 2,29 karto didesnis, *turto pelningumas* – 1,97 karto didesnis, *nuosavo kapitalo pelningumas* – 1,33 karto didesnis. Daug žinių reikalaujančių paslaugų sektoriaus pelningumo rodikliai taip pat ženkliai didesni už nefinansinių įmonių sektoriaus rodiklius⁶⁵. Todėl darytina išvada, kad skatinti naujų produktų kūrimą ir jų diegimą rinkoje valstybei apsimoka, nes inovatyvios įmonės sumoka santykinai daugiau pelno mokesčio.

Trečia, skatinti inovacines įmones valstybei apsimoka ir dėl to, kad jos ne tik kuria santykinai didesnę apyvartos dalį, bet ir įdarbina daugiau darbuotojų ir yra našesnės: 2016 m. inovacinę veiklą vykdė maždaug 46,6 proc. įmonių (gamybos ir paslaugų įmonių, kuriose dirbo 10 ir daugiau darbuotojų), jose dirbo daugiau kaip 68 proc. visų įmonių darbuotojų⁶⁶. Todėl tikėtina, kad inovatyvios įmonės sumoka santykinai daugiau gyventojų pajamų mokesčio (pagal koeficientą 1,46 = 68 proc. : 46,6 proc.).

Ketvirta, nukreipiant santykinai daugiau viešųjų investicijų į skatinamojo finansavimo priemones, o ne į neatlygintinas subsidijas ar dotacijas naudosianti Fondą, viešosios investicijos į subjektų MTEPI veiklą skatinimą taps finansiškai tvaresnės, nes didelė dalis Fondo investuotų lėšų grįš. ISFĮ projekto rengėjų vertinimu, ilguoju laikotarpiu turėtų grįžti maždaug 90 proc. Fondo lėšų, naudojamų paskoloms, ir visos lėšos, investuotos į inovatyvių subjektų akcinį kapitalą.

Penkta, skatinamųjų finansinių priemonių naudojimas Fondo investicijoms padės pritraukti daugiau privataus, taip pat ir užsienio kapitalo investicijų į inovatyvų verslą šalyje, todėl ši sąveika turės teigiamą poveikį valstybės finansams.

5.2. Poveikis ekonomikai.

Ilgalaikis ir tvarus ekonomikos augimas, aukštesnis produktyvumo lygis gali būti užtikrinami tik aktyviai skatinant inovatyvų verslą ir visų subjektų inovatyvumą, vis naujų, konkurencingesnių produktų kūrimą. Todėl valstybės įsikišimas į inovacinės veiklos skatinimą yra iš principo būtinas.

Teigiamą poveikį ekonomikai lems veiksniai, pirmiau išdėstyti poveikio valstybės finansams aprašyme.

Padidinus valstybės skatinamąjį finansavimą subjektų MTEPI veikloms vykdyti, valstybei daugiau dalijantis su verslu naujų produktų kūrimo ir diegimo rinkoje finansine rizika, ypač jų kūrimo ankstyvuose etapuose, taip pat įgyvendinant ilgos trukmės inovatyvius projektus, verslas ir MSI, matydamos kryptingą ir ilgalaikę valstybės investavimo šioje srityje ir dalijimosi rizika politiką, bus paskatinti drąsiau investuoti savo lėšas.

Per laikotarpį nuo 2022 m. iki 2040 m. Fondui kasmet atliekant augsiančias, kaip prognozuojama, vidutiniškai apie 48 mln. eurų viešųjų lėšų investicijas, ir didinant šią sumą du kartus (siektinai pritraukus dar tiek pat privataus kapitalo investicijų), susidarys bendra vidutinė 96 mln. eurų metinių investicijų suma. Šalies BVP 2018 m. siekė 45,3 mlrd. eurų⁶⁷. Darant prielaidą, kad BVP augs vidutiniškai 3 proc. kasmet, 2040 m. jo dydis sudarytų 86,6 mlrd. eurų.

Pirma minėtomis prielaidomis ir ISFĮ projekto rengėjų prognoze paremti orientaciniai skaičiavimai, iliustruojantys galimą Fondo investicijų poveikį išlaidoms MTEP verslo sektoriuje ir BVP, pateikiami šioje lentelėje:

⁶⁵ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=31864>, p. 48.

⁶⁶ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=5552549> ir <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-europos-sajungosfondu-investiciju-veiksmu-programos-prioritetomoksliniu-tyrimu-eksperimentines-pletros-irinovaciju-skatinimas-poveikio-vertinimas>, p. 51.

⁶⁷ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=23cdba2d-8828-4ae3-8965-11fd8538260d#/>

Reikšmės \ metai	2018	2022	2030	2040
Lietuvos BVP, mlrd. eurų	45,3	51,0	64,6	86,8
Faktinė 2018 m. ir atsižvelgiant į Nacionalinės pažangos programos 2030 m. projekte numatomus siekti rodiklius ar prognozuojama išlaidų MTEP verslo sektoriuje BVP dalis:				
- procentine BVP išraiška	0,33 %	0,35 %	0,60 %	1,00 %
- atitikmuo milijonais eurų	148,8	178,5	387,6	868,0
Galimos / prognozuojamos				
- Fondo investicijos, milijonais eurų,		10,4	51,6	78,4
- ir jomis paskatintos privačios investicijos ≥		10,4	51,6	78,4
- iš viso, milijonais eurų		20,8	103,2	156,8
- procentine BVP išraiška		0,04 %	0,20 %	0,18 %

Fondo investicijų kartu su pritrauktomis privačiomis investicijomis bendra vidutinė 96 mln. eurų suma 2022–2040 m. laikotarpiu sudarytų vidutiniškai maždaug 0,14 proc. metinio šalies BVP⁶⁸.

Faktinės Fondui skiriamų lėšų sumos ir atitinkamai jo investicijų mastas bus nustatomi atsižvelgiant į išankstinio MTEPI skatinamojo finansavimo poreikio vertinimo rezultatus, MTI sričių strateginio ir programavimo lygmens dokumentuose nustatomus uždavinius ir jų įgyvendinimo rodiklius.

Teikiamo ISFĮ nuostatų įtaka šalies ekonomikai per Fondo investicijas pasireikš ir naujų didesnės pridėtinės vertės produktų dalies tolesniu augimu pagal įmonių apyvartą (pardavimą)⁶⁹.

Be to, Fondo investicijomis bus siekiama paskatinti potencialiai radikaliausias (dar vadinamas virsmo ar proveržio) inovacijas⁷⁰, kurių kūrimo ir diegimo rezultatų bei sėkmės neapibrėžtumo lygis yra aukštas, tačiau tokių inovacijų svarba ir indėlis į valstybės konkurencingumą gali būti reikšmingi.

Visos šios dedamosios didins Lietuvos tarptautinį konkurencingumą.

5.3. Poveikis verslui.

5.3.1. ISFĮ nuostata dėl Fondo investavimo tikslų – didinti MTEPI veiklas vykdančių subjektų sukurtą pridėtinę vertę, darbo našumą, sukurtų inovatyvių produktų pardavimą ir tokių produktų eksportą bei pritraukti didesnes privačias investicijas į tokius subjektus – lemia būtinus apibrėžti uždavinius ir konkrečių skatinamojo finansavimo priemonių, kurios bus finansuojamos Fondo lėšomis, rodiklius.

5.3.2. ĮSFĮ nuostata dėl ilgalaikio Fondo veikimo ir nuoseklaus viešųjų lėšų investavimo į subjektų inovacinę veiklą skatins privataus sektoriaus investicijas į šios veiklos plėtrą ir leis pritraukti išorinio kapitalo, taip pat ir užsienio.

5.3.3. Fondo investicijos paskatins daugiau inovacinių startuolių projektų.

5.3.4. Fondo investicijos paskatins daugiau ilgos, 10–15 metų, trukmės naujų produktų kūrimo ir diegimo rinkoje projektų vadovaujantis sumaniosios specializacijos prioritetais, įskaitant gyvybės

⁶⁸ 2022–2040 m. prognozuojamas vidutinis aritmetinis metinis BVP dydis 68,9 mlrd. eurų; atitinkamai 96 mln. eurų numatomų siektinų Fondo investicijų kartu su pritrauktomis privačiomis investicijomis sudarytų vidutiniškai maždaug 0,14 proc. metinio BVP.

⁶⁹ Statistikos departamento pateiktais EIM duomenimis, naujų produktų dalis visų įmonių bendroje apyvartoje nuo 2010 iki 2016 m. išaugo daugiau kaip du kartus – nuo 6,2 procento iki 14,7 procento.

⁷⁰ Tai yra iš esmės naujų produktų, paradigmos kūrimas ar taikymas rinkose, kurių arba nebėra, arba jos reikalauja esminių esamos rinkos atžvilgiu elgsenos pokyčių.

mokslių industrijos sritį, leidžiančių kurti biotechnologijų, farmacinius, medicinines įrangos ir kitus, reikalaujančius ilgo kūrimo bei testavimo laiko inovatyvius produktus.

5.3.5. Fondo investicijos skatins ir brandžių pramonės ir paslaugų įmonių inovacinės veiklos, ypač eksperimentinės plėtros etapuose, projektus.

5.4. Poveikis mokslui.

5.4.1. Fondo lėšos galės būti investuojamos ir į mokslo srities organizacijų, kaip subjektų, įgyvendinamus inovatyvius komerciškai gyvybingus projektus, atžalines įmones. Taip bus sudaroma potenciali galimybė gauti papildomą projektinį finansavimą bei pajamas šalies mokslo ir studijų institucijoms, taip pat ir mokslinių tyrimų institutams.

5.4.2. Mokslo ir studijų institucijos, įskaitant institutus, taip pat galės netiesiogiai gauti pajamų iš Fondo lėšų, teikdamos paslaugas verslo įmonėms pastarosioms įgyvendinant Fondo lėšomis finansuojamus inovacinius projektus.

Taip Fondo investicijos sudarys motyvuojančias ekonomines paskatas mokslo organizacijoms, kaip esamiems ar potencialiems subjektams, pačioms inicijuoti arba prisidėti prie verslo įgyvendinamų inovacinės veiklos projektų. Taigi bus paskatintas praktinis mokslo ir verslo bendradarbiavimas, mokslo sukurtas žinias pritaikant naujiems, paklausiems rinkoje įdiegiamiems produktams kurti.

6. Kokią įtaką priimtas ISFĮ turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Projektą ir įgyvendinamuosius teisės aktus, inovacinės veiklos finansinio skatinimo procesas per tikslinį Inovacijų skatinimo fondą bus aiškesnis ir skaidresnis, taip pat patogesnis subjektams.

ISFĮ priėmimu ir Fondo sukūrimu siekiama santykinai didinti skatinamųjų finansinių priemonių skatinant inovacijas svorį, palyginti su neatlygintinu finansavimu. Tai turėtų apskritai mažinti korupciją, nes Finansų ministerijos užsakymu atlikto Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 metų vertinimo ataskaitoje pažymima, kad „didesnis finansinių priemonių naudojimo mastas <...> mažina ir galimus konkurencijos iškraipymus.“⁷¹

7. Kaip ISFĮ įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

ISFĮ įgyvendinimas turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes:

- Fondas taps tiksliniu, stabilu, ilgalaikiu ir verslui aiškiu investicijų į inovacinę veiklą skatinamojo finansavimo šaltiniu.

- Verslas, matydamas tvirtą valstybės nuostatą kryptingai skatinti inovacinę veiklą ir galimybę pasinaudoti savo inovatyviems projektams įgyvendinti Fondo lėšas, galės įvertinti savo lūkesčius ir geriau, ilgesnei, negu leidžia dabartinės trumpesnės trukmės inovacijų skatinimo priemonės, perspektyvai planuoti savo inovacinę veiklą.

- Fondo lėšomis įgyvendinamos inovacijų skatinamosios finansinės priemonės, paremtos valstybės dalijimosi su verslu naujų produktų kūrimo ir įvedimo į rinką rizika, turės teigiamą poveikį naujų verslų kūrimui bei smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai, nes šiuo metu toks verslas negali gauti rinkoje pakankamo finansavimo naujų produktų kūrimo projektams.

- Fondo investicijomis bus siekiama į inovatyvių projektų finansavimą pritraukti bent dar tiek pat privataus sektoriaus investicijų, taip pat ir užsienio.

⁷¹ Žr. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>, p. 32.

– Per Fondą atliekamos valstybės investicijos, skatinančios inovatyvų verslą, dėl finansinio svėro efekto ilgainiui ženkliai padidins paties verslo investicijas į naujų produktų kūrimą ir diegimą rinkoje bei jų pardavimą šalies ir užsienio rinkose.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

ISFĮ įtraukti į teisinę sistemą, kartu su Projektu, yra teikiamas TII 8, 14, 18, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas:

- 14 straipsnio 2 dalies 11 punkte tikslinamos 14 straipsnyje nurodytos Vyriausybės įgaliotos institucijos su Fondo veikimu susijusios funkcijos;
- 8, 18, 21 straipsnių nuostatos tikslinamos atsižvelgus į ŠMSM, LMT pastabas įtvirtinti ISFĮ nuostatas, skatinančias subjektų investicijas ir į mokslinius tyrimus;
- išbraukiama 21 straipsnio 3 dalies nuostata, kad iš Fondo gali būti finansuojamos nacionalinės mokslo ir technologijų programos, nes iš Fondo bus finansuojamos ne pačios programos, o atliekamos rizikos kapitalo investicijos į inovacinę veiklą vykdančius subjektus ir jiems teikiamos paskolos tokiai veiklai vykdyti bei garantijos jos finansavimui iš finansų tarpininkų užtikrinti;
- 27 straipsnyje tikslinama nuostata dėl ISFĮ įsigaliojimo datos – 2022 m. sausio 1 d. vietoj 2021 m. sausio 1 d. Šio termino pakeitimo pagrindimas išdėstytas šio rašto 4 dalies 11 punkte.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos teisės aktus

Įstatymo projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

ISFĮ projekte nustatoma, kad Vyriausybė ir (ar) jos įgaliotos institucijos iki 2021 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Projekto 3 straipsnio 5 dalyje nustatoma, kad Fondas steigiamas ir valdomas Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Todėl Vyriausybė arba jos įgaliota institucija turės patvirtinti tokią naują tvarką, pakeisiančią šiuo metu galiojančias finansų ministro įsakymu patvirtintas Finansinių priemonių įgyvendinimo taisykles, taikomas 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programai įgyvendinti⁷².

Ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymu reikės sudaryti Fondo priežiūros komitetą po to, kai bus sudaryta sutartis dėl Fondo steigimo ir finansavimo ir jos priedu patvirtinta Fondo investavimo strategija⁷³, Fondo valdytojo parengta atsižvelgiant į skatinamojo finansavimo subjektų inovacinės

⁷² Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a4f50120589c11e49df480952cc07606/uZDiEycjvn>.

⁷³ Kadangi Fondo finansavimui bus naudojamos ES fondų lėšos, tikėtina, bus sudaroma Fondo steigimo ir finansavimo sutartis tarp EIM, Finansų ministerijos ir Fondo valdytojo, vadovaujantis būsima Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta nauja tvarka.

veiklos plėtrai poreikio vertinimą bei Vyriausybės ir Seimo nustatomus technologijų ir inovacijų plėtros tikslus ir uždavinius.

Po Fondo įsteigimo, atsižvelgiant į išankstinio vertinimo dėl subjektų inovacinės veiklos skatinamojo finansavimo poreikio rezultatus, Ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymu reikės pakeisti ar patvirtinti naujus teikimo verslui Fondo lėšomis garantijų, paskolų teikimo bei palūkanų kompensavimo nuostatus⁷⁴, taip pat, kai skatinamosios finansinės priemonės atliekant Fondo investicijas bus naudojamos pasitelkiant finansų tarpininkus, reikės patvirtinti atitinkamos valstybės pagalbos schemas.

Teisiniu požiūriu papildomai įvertinus atitinkamų įgyvendinamųjų teisės aktų poreikį, gali reikėti parengti ir priimti naujus ar pakeisti šiuos teisės aktus, susijusius su šio įstatymo įgyvendinimu:

- atsižvelgiant į būsimą ES Reglamentą dėl naudojamų skatinamosioms finansinėms priemonėms ES fondų lėšų administravimo 2021–2027 m. laikotarpiu, priimti Vyriausybės nutarimą, kuriuo INVEGAI būtų pavedama valdyti Fondą (priklausomai nuo teisininkų vertinimo, gali pakakti ISFĮ nuostatos dėl Fondo valdytojo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. spalio 17 d. nutarimo Nr. 1046, kuriuo INVEGAI jau yra pavesta vykdyti nacionalinės plėtros įstaigos veiklą „smulkiojo ir vidutinio verslo ir subjektų veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros srityse, įskaitant inovacijas“).

Turės būti keičiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. spalio 3 d. nutarimas Nr. 982 ir jame atsisakyta išimties, pagal kurią Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra negali atlikti TII 14 straipsnio 2 dalies 11 punkte nurodytos Fondo administravimo funkcijos, nes teikiamame Projekte yra nustatomos kitokios negu TII 14 straipsnyje nurodytos Vyriausybės įgaliotos institucijos su Fondo veikimu susijusios funkcijos ir, kartu teikiamame TII 8, 14, 18, 21 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte, atitinkamai tikslinama TII 14 straipsnio 2 dalies 11 punkto formuluotė.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

ISFĮ projektas nenustato valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų poreikio einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais, taip pat ir vėlesniais metais.

Dėl ES struktūrinių fondų lėšų Fondui skyrimo.

2022–2027 m. laikotarpiu subjektų MTEPI veiklų skatinimo priemonėms per Fondą finansuoti būtų galima, EIM specialistų prognoze, numatyti iš viso maždaug 246 mln. eurų. Fondui skirtinų ES struktūrinių fondų lėšų dydis bus nustatomas atsižvelgiant į skatinamojo finansavimo poreikio vertinimus bei MTI sričių plėtros tikslus ir uždavinius, nustatomus Vyriausybės tvirtinamuose strateginio ir programavimo lygmens planavimo dokumentuose, taip pat įvertinus jau patvirtintų ir Fondo lėšomis įgyvendinamų priemonių rezultatus; ir atsižvelgiant į praktines galimybes naudoti ES struktūrinę paramą tikslinėms MTI sričių priemonėms finansuoti, su Europos Komisija suderinus atitinkamas veiksmų programas.

Fondo investicijoms naudojant ES struktūrinių fondų lėšas, bus laikomasi Vyriausybės ir Finansų ministerijos nustatytos projektų finansavimo ir administravimo tvarkos.

Dar vienu Fondo lėšų šaltiniu – pradžioje nedideliu, mažiau svarbiu, o vėlesniais metais didėsiu – taps įgyvendinant EIM administruojamas skatinamąsias finansines priemones grįžusios ir grįžiančios lėšos bei grąžinamųjų subsidijų grįžusios ir grįžiančios lėšos. EIM specialistų vertinimu, jas gali sudaryti:

- a) panaudojant ES struktūrinių fondų lėšas grįžusios ir grįžiančios į Fondą iš 2014–2020 m. ir ankstesnio laikotarpio INVEGOS įgyvendinamų finansinių priemonių lėšos; šių lėšų įplaukų 2024–2031 m. į Fondą prognozuojama suma 14,9 mln. eurų;

⁷⁴ Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/734182c007ac11e4879d8f5e8fec0fdf/YesFyquCis>.

b) panaudojant ES struktūrinių fondų lėšas, kai įgyvendinamos 2014–2020 m. laikotarpio priemonės, Lietuvos verslo paramos agentūros (LVPA) suteiktų grąžinamųjų subsidijų grįžusios lėšos; šių lėšų įplaukų 2025–2029 m. į Fondą prognozuojama suma – 2,26 mln. eurų;

c) grįžiančios į Fondą naujų nuo 2022 m. jo lėšomis numatomų pradėti įgyvendinti skatinamųjų finansinių priemonių lėšos. Šių lėšų grįžimas, prognozuojama, prasidės 2029–2030 m.

Prognozuojama, kad 2022–2027 m. laikotarpiu bendros įplaukos į Fondą iš visų šaltinių galėtų siekti iš viso apie 253 mln. eurų, iš jų apie 246 mln. eurų – iš ES fondų, ir apie 7 milijonų eurų – grįžiančios ne iš Fondo naujų investicijų, o iš kitų ES fondų lėšomis jau anksčiau finansuotų EIM administruojamų priemonių lėšos.

Atsižvelgiant į esamą INVEGOS praktiką ir bendras rinkos tendencijas, ISFĮ projekto rengėjų daromomis prielaidomis ir prognoze, 2022–2040 m. laikotarpiu Fondo investicijos ir reinvesticijos (grįžusių lėšų kartotinės investicijos), panaudojant SFP instrumentus, į inovatyvius subjektų projektus gali siekti iš viso daugiau kaip 900 mln. eurų, iš šios sumos daugiau kaip pusė – maždaug 53 proc. galėtų būti skirta paskoloms, apie 32 proc. – rizikos kapitalo investicijoms į inovatyvių subjektų kapitalą, 10 proc. – garantijoms teikti, 5 proc. tektų Fondo valdymo išlaidoms (Fondo valdytojo ir finansiniams tarpininkams). Tačiau šios prognozės dėl Fondo lėšų paskirstymo tarp finansinių instrumentų bus tikslinamos, atsižvelgiant skatinamojo finansavimo subjektų MTEPI veikloms išankstinio vertinimo rezultatus.

Negrįžtamai patirtas Fondo išlaidas sudarytų jo valdymo išlaidos, taip pat negrąžintos paskolos (jų dalis gali siekti iki 10 proc. išduotų paskolų sumų) ir, tikėtina, atskiros nesėkmingos rizikos kapitalo investicijos; taip pat dotacijos (pvz., palūkanų daliniam kompensavimui), kuriomis gali būti prisidedama prie skatinamųjų finansinių priemonių.

Būtent negrįžtamai patirtoms Fondo išlaidoms dengti, taip pat Fondui papildyti naujomis lėšomis mažėsiiančiai ateityje ES paramai ir Fondo įplaukų priklausomybei nuo ES fondų lėšų kompensuoti, bus naudojamos grįžiančios ir grįžusios lėšos. Pagal poreikį Fondui gali būti skiriamos ir valstybės biudžeto lėšos.

13. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant projektą įvertinti tarpinstitucinės darbo grupės ir tarpinstitucinio pasitarimo po oficialaus išsiuntimo derinti narių teikti vertinimai ir pasiūlymai, taip pat VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ pristatyme „Inovacijų skatinimo finansavimo priemonės verslui. 2019 m. balandis“ pateikta informacija, įskaitant apie sėkmingą užsienio šalių praktiką. Atsižvelgta į Lietuvos inovacijų centro, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto specialistų pateiktus vertinimus bei įžvalgas.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

„Inovacijų skatinimo fondas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Energetikos ministras,
laikinais einantis ekonomikos
ir inovacijų ministro pareigas

Žygimantas Vaičiūnas
2019-12-31